

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: Vývoj předeterminovanosti ve Freudových teoriích

Autor: Bc. Tomáš Zítko

Oponent: Mgr. Jakub Kuchař, Ph.D.

Člověk zabývající se psychoanalýzou se bohužel neustále setkává se spoustou zavádějících stereotypů o této disciplíně. Stereotypů, jež jsou součástí širšího „intelektuálního“ diskurzu, který je v naprosté většině případů postaven na povrchních interpretacích Freudova díla a psychoanalýzy vzešlých ze sekundárních zdrojů. Jedním z nejčastějších podobných stereotypů (a častým terčem kritiky) je, že psychoanalýza je silně redukcionistická disciplína založena na jednoznačných kauzálních vysvětleních složitých duševních pochodů. Předložená práce Bc. Tomáše Zítka se zaměřuje přesně na jádro toho, co tento stereotyp vyvrací - na Freudův koncept předeterminovanosti. Z tohoto důvodu vnímám podobně zaměřenou diplomovou práci jako velmi užitečnou.

Autor v ní velmi pečlivě zkoumá, jak samotný Freud s tímto konceptem ve svém (především raném) díle pracuje. Precizně analyzuje konkrétní příklady užití předeterminovanosti a přichází s vlastním zajímavým rozdělením na rané a pozdní Freudovo pojetí předeterminovanosti. Rané pojetí autor přirovnává „spíše k pavučině, kde se z centra nebo jádra rozvíjí několik asociačních řad, jejíž jednotliviny se vzájemně posilují a směřují k jádrovému obsahu determinačního procesu“ (str. 48) a pozdní je dle autora „charakterizováno spíše decentralizací jednotlivin, jejich vrstvením a nemožností se vztáhnout k celému procesu a logice vědomí“ (str. 48). Oceňuji, že autor se užitím slovíček „spíše“ vyhnul přílišné dichotomizaci, kterou by toto rozdělení podle mého názoru mohlo trochu nepřesně zavánět (i v pozdějších dílech je možné do určité míry sledovat jednotliviny, u kterých je minimálně naznačeno, že částečně směřují k určitému determinačnímu procesu). Takto ale dané rozdělení dává smysl a autor jím podle mě velmi dobře vystihl zajímavý aspekt vývoje Freudova myšlení. Takový aspekt, který velmi dobře vyvrací výše popsaný stereotyp o psychoanalýze.

V něčem by práci šlo samozřejmě i trochu vylepšit. Například v některých českých překladech Freudových textů (např. *Vtip a jeho vztah k nevědomí*) se *Überdeterminierung* překládá do češtiny jako *naddeterminace*. I když se autor primárně (až na ukázkou z *Vlčího muže*) zaměřoval na Freudovy texty před rokem 1900, kde se překlad *naddeterminace* (pokud vím) nepoužívá, přišlo by mi velmi užitečné, kdyby v podobné práci alespoň jednou větou otázce rozdílným překladům do češtiny věnoval. Také v seznamu literatury je možné nalézt menší chybu v jejím řazení (John Stuart Mill a Harriet Taylor Mill jsou uvedeny před Freudem).

Celkově se však jedná o pečlivě zpracovanou a originální práci, kterou hodnotím známkou **VÝBORNĚ**. Zároveň se též domnívám, že výsledky takto poctivě zpracované práce by bylo vhodné publikovat jako samostatný odborný článek.

Otázka do diskuze:

V díle zmiňujete, že koncept předeterminovanosti byl inspirací pro filosofy jako je Luise Althusser či Georges Didi-Huberman a až na Freuda a slovník Laplanche a Pontalise žádné autory přímo z psychoanalytických kruhů nezmiňujete. Byli podle vás tímto konceptem (ať už explicitně, či implicitně) ovlivněni i někteří další psychoanalytičtí autoři?

V Praze dne 30.8. 2023

Jakub Kuchař

